

Erätaidot: TULEN LUMOISSA

3. vuosi:
JOUTSEN

AIHE: Tulenteko eri olosuhteissa ja erilaisilla menetelmillä.

SUORITUSPAIKKA: Ulkona

KESTO: 2 tuntia

TAVOITE: Polunkävijä oppii tulen sytytyksen periaatteet sekä tulitikuilla, että muilla menetelmillä.

SISÄLLÖT:

- Tulenteko eri olosuhteissa
- Tulenteko eri välineillä
- Tulenteon harjoittelua

TARVIKKEET: paperia alkuleikkiin, sytykkeitä, sytkäri, tulitikut, tulukset, suurennuslasi, paristo ja teräsvillaa, halkoja, puukkoja, kirves, tikkupullataikina tai joku muu loppuherkku juomineen.

Toiminta

1. ALOITUS: PAPERIN PITUUSKISA

kesto noin 10 minuuttia

Jokainen polunkävijä saa samankokoisen paperin (A4 käy hyvin, tai voi olla pienempikin). Tehtävänä on repiä paperi mahdollisimman pitkäksi yhtenäiseksi kappaleeksi. Tehtävälle annetaan aika, esimerkiksi 3 minuuttia. Lopuksi verrataan kenen tuotos oli pisin. Ohjaaja kertoo, että tämän tehtävän salaisuus oli siinä, että repii paperin mahdollisimman ohueksi kaistaleeksi. Sama vinkki pätee sytykkeitä tehdessä, mitä pienemmäksi ne pilkkoo, sitä helpommin ne syttyvät.

2. AIHEEN KÄSITTELY: NUOTIOTAIDOT

kesto noin 60 minuuttia

- Ohjaaja kertoo tulenteosta erilaisten olosuhteiden vallitessa: sateella, talvella ja kuivana aikana. (Katso lisätietoa liitteestä 1)
 - Miten kostella ilmalla saa nuotion syttymään? Sateella kuivat sytykkeet ovat tärkeitä. Jos mahdollista, voitaisiin tehdä/kerätä erilaisia sytykkeitä, tai ohjaaja voisi niitä näyttää.
 - Nuotion sytyttäminen talvella: lumen alta poistaminen, kuivat sytykkeet.
 - Kuivan ajan haasteet.
 - Metsäpalovaroituksen aikana nuotiota ei saa tehdä. Käydään läpi, miksi.
 - Miten nuotio sammutetaan niin, että siitä ei pääse palo leviämään.

- Käydään läpi erilaisia menetelmiä sytyttää tuli. (Katso lisätietoa liitteestä 1)
 - Erilaiset sytykkeet ja niiden hyödyt
 - Sytkäri, tulitikut, tulukset, paristo ja teräsvilla, suurennuslasi
- Sytytetään nuotioita erilaisia sytykkeitä ja menetelmiä käyttäen. Voidaan myös ottaa aikaa eri menetelmien tehokkuudesta.
 - Voit jakaa polunkävijät pieniin ryhmiin tai jokainen voi tehdä yksin nuotion. Varmista, että kaikki saavat osallistua.
- Lopuksi nuotio sammutetaan turvallisesti.

3. LOPETUS: NUOTIOHERKKUJA

kesto noin 15 minuuttia

Paistetaan tikkupullia (liite 2) tai vaahtokarkkeja nuotiolla. Tarjolla voi olla myös kuumaa juomaa. Samalla, kun pullat kypsyvät tikun nokassa, voidaan pitää päivän hartaushetki.

+ HARTAUS

Muista pitää hartaushetki kerhon alussa ja/tai lopussa. Voit tehdä sen millä tavalla tahansa, tässä muutama idea tälle kerralle:

- Johannes kertoo Ilmestyskirjassa näystä, jonka hän näki. Siinä hän näki Jeesuksen, jota hän kuvaa näin: ”hänen silmänsä olivat kuin tulen liekit” (Ilm. 1:14). Tämä on vertauskuva, eikä tarkoita sitä, että hänellä oli silmissä nuotiot. Mitä se sitten voisi tarkoittaa? Kun me katsomme nuotiota, se näyttää kauniilta ja rauhoittaa mieltä. Siinä on jotakin sellaista, että sitä jaksaa katsoa vaikka kuinka pitkään. Ne kuulostavat Jeesuksen ominaisuuksilta! Jeesuksella on kaunis, täydellisen hyvä luonne ja hänen seurassaan on hyvä olla.
- Kirjoittakaa rukous- ja kiitosaiheita kerhon yhteiseen rukouskirjaan.
- Jos joku polunkävijöistä on opetellut Raamatun tekstin ulkoa, hän voi esittää sen.

KERTAUS SEURAAVAAN KERHOON

kesto noin 5 minuuttia

Jos seuraava kerho on ulkona, voidaan kertausena sytyttää nuotio. Sisällä kertaus voi olla leikkinuotion kokoaminen sanomalehden ja kynien avulla, jolloin lehdestä voi repiä sytykkeitä ja kynät kuvaavat pieniä sytykepuita.

Lisätietoa

TIETOA AIHEESTA

- Voimassa olevat metsäpalovaroitukset: <https://www.ilmatieteenlaitos.fi/varoitukset>
- Retkipaikka muistuttaa mitä pitää muistaa nuotiota suunnitellessa: <https://retkipaikka.fi/milloin-saat-tehda-nuotion-milloin-et-kertaa-aina-nama-10-tarkeaa-asiaa/>
- Artikkelin ja video tulenteosta: <https://www.luontoon.fi/retkeilynabc/tulenteko>

LIITTEET

- Liite 1: Nuotiotietoa
- Liite 2: Tikkupullataikina

AIHEESEEN LIITTYVÄT HARRASTEMERKIT

- Tulenteo ja nuotioruokailu
- Linkki:

TAUSTAKUVAN LÄHDE: [FreeVector.com](https://www.freevector.com/free-forest-landscape-background-vector-18894)

Liitteet

LIITE I: Nuotiotietoa

Avotulen teko ja polttopuiden otto eivät kuulu jokamiehen oikeuksiin. Siksi niihin tulee aina olla maanomistajan lupa. Retkeilyalueilla tulentekeo on sallittu virallisilla tulipaikoilla. Tulta tehdessä tulee aina varmistaa, että metsäpalovaroitus ei ole voimassa. Varaa sammutusvedet lähelle aina ennen nuotion tekoa.

Tulentekoon tarvitaan:

- Polttopuita
- Pieniä puita
 - Tarvitaan puukko ja/tai kirves puiden pienentämiseen.
- Sytykkeitä
 - Hyviä luonnonmateriaaleja: tuohi, ohuet risut, lehdet, heinä, kaislat, pihkamöykky.
 - Elävistä puista ei saa kiskoa tuohta tai katkoa oksia.
 - Veistetyt sytykkeet: kiehiset ja puulastut. Jos löytyy tervaskanto, siitä saa hyviä sytykkeitä.
 - Tuodut sytykkeet: paperi, sytykepalat, kartonkipakkaukset
 - Näitä ei kannata olla reppua täynnä, mutta pieni määrä varalta voi olla hyvä idea.
 - Sytykepaloja voi tehdä itse kananmunakennoista tai vanulapuista ja kynttilänpätkistä.
 - Idea itsetehtyihin sytykepaloihin: <https://www.kodinkuvalehti.fi/blogit/ruususuu-ja-huvikumpu/diy-sytykkeet-vanulapuista>
- Tulentekoväline
 - Tulitikut kannatta säilyttää vettäpitävässä pussissa.
 - Sytkäreitä on monenlaisia, retkelle lähtiessä kannattaa ottaa mukaan retkisytytin tai varavarusteena myös tulitikut.
 - Tulukset toimivat kaikissa tilanteissa, mutta niiden käyttöä on syytä opetella. Ensiksi opetellessa voi raapia vaikka pumpulipalloon, joka syttyy helposti.
 - Tulen saa aikaan myös pariston ja teräsvillan avulla tai suurennuslasilla: <https://retkipaikka.fi/erataidot-osa-3-muita-tulentekokeinoja/>

Tulenteko eri olosuhteissa:

- Sateella tai kostealla ilmalla kuivat sytykkeet ovat avainasemassa. Tällöin sytykepalat tai kuivalla ilmalla kerätyt kuivat sytykkeet auttavat.
- Talvella lumi on syytä lakaista nuotion alta pois. Talvella luonnon sytykkeet ovat helposti kosteita, joten omat sytykkeet auttavat tulenteossa.
- Kuivan sään aikana pitää muistaa tarkistaa metsäpalovaroitustilanne. Metsäpalovaroituksen aikana avotulta ei saa tehdä.
- Tuulisella säällä tuuli voi sammuttaa nuotion. Avuksi voi tulla esimerkiksi viuhkanuotio, jolloin suuri puu asennetaan tuulen suuntaan ja sytykkeet puun suojaisalle puolelle. Myös kipinöiden leviämistä tuulen mukana tulee tarkkailla. Erityisesti kuivalla säällä tuuli saattaa levittää tulta.

LIITE 2: Tikkupullataikina

Tikkupulla (n. 12 pullaa)

9 dl vehnä jauhoja
1 dl sokeria
11 g kuivahiivaa
1 tl suolaa
2 tl kardemummaa
3 dl vettä

Mukaan nuotiolle: jauhoja, hilloa ja/tai voita

Sekoita kuivat aineet keskenään ja lisää 3 dl lämmintä vettä ja vaivaa taikina sekaisin. Anna kohota kerhon ajan. Käytä sivuun jauhoja apuna taikinan muotoilussa. Pyöritä taikinaa tikun nokkaan ja paista nuotion hiilloksella. Älä laita liian kuumaan paikkaan, jolloin kuori palaa, mutta pulla on sisältä taikinaa. Maltti on valttia tikkupullien paistamisessa. Kypsä pulla irtoaa tikusta helposti. Laita sisälle hilloa tai voita ja nauti.